

Aloite nuorten vaikuttamistaitojen kehittämisestä - Linda Karhinen ym.

Valtuusto 17.06.2021 § 79

Linda Karhinen ja 12 muuta valtuutettua jättivät aloitteen, jossa esitetään, että selvitetään mahdollisuutta kehittää yläkoulussa tarjottavia valinnaisia aineita ja tarjota yläkoululaisille kursseja, jotka perehdyttävät nuoriamme demokraattisiin toimintatapoihin ja myös kannustaa heitä kehittämään vaikuttamistaitojaan. Vaikutteita voi ottaa esimerkiksi Vantaan Ruusuvuoren yläkoulussa toteutetuista 'Korso vaikuttaa' ja 'Korso valittaa' nimisistä projekteista.

Päätös Valtuusto merkitsi aloitteen tiedoksi.

Suomenkielinen koulutusjaosto 08.12.2021 § 64

856/12.00.01/2021

Valmistelijat / Beredaren: erityissuunnittelija Daniel Silén, daniel.silen(at)sipoo.fi, opetuspäällikkö Riikka Strandström, riikka.strandstrom(at)sipoo.fi, opetuspäällikkö Hannu Ollikainen, hannu.ollikainen(at)sipoo.fi

Vastine valtuustoaloitteeseen nuorten vaikuttamistaitojen kehittämisestä

Korso valittaa ja Radikaali toivo -toiminta Vantaalla

Vantaalaisen Korso valittaa -kerhon ja Radikaali toivo -valinnaisaineen ajatuksena on saada oppilaat toimimaan. Korso valittaa -kerho, joka myöhemmin muuttui Radikaali toivo -valinnaisaineeksi, käynnistyi ruohonjuuritasolta kuvataide- ja ympäristökasvatuksen opettajan sekä oppilaiden yhteisvoimin. Keskeinen ajatus toiminnassa on ollut käytännön asioiden tekeminen, kuten järjestää keräyksiä, perustaa ja hoitaa kouluniittyä tai osallistua mielenosoituksiin. Ruusuvuoren koulun kerhotoiminnassa lapsilla on mahdollisuus yhteistyöhön eri yhteisöjen ja Vantaan kaupungin päättäjien kanssa. Korso valittaa -kerho on saanut huomiota viranomaisilta ja päättäjiltä, jotka ovat kutsuneet kerholaiset tai vastanneet kerholaisten kutsuun keskustella kerholaistille tärkeistä asioista.

Täysin identtistä toimintaa Korso valittaa -kerholle tai Radikaali toivo -valinnaisaineelle Sipoossa ei ole. Radikaali toivo -valinnaisaine on rakennettu seuraavasti Vantaan Ruusuvuoren koulussa:

- Kaikki koulun 7. -luokkalaiset valitsevat yhden kurssin, joka kestää kaksi vuotta 90 minuuttia viikossa. Radikaali toivo -valinnaisaineen kurssit ovat 2 vvh soveltavia ja syventäviä valinnaisaineita 8.-9. luokille.

- Opettajat päättävät kurssien ytimen ja muokkaavat sisällöt yhdessä kurssilaisten kanssa.

- Osa kursseista toteutetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyössä.

Osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja demokraattinen toiminta Sipoon peruskouluissa

Nuorilla ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun asioihin oppilaskunnassa ja oppilaskunnan hallituksessa. Laajemmin nuoret voivat vaikuttaa koulutukseen liittyviin asioihin ja nuorten asioihin kunnan nuorisovaltuustossa.

Sipoossa on paljon kunnan ja koulujen omaa, alueellista ja kansallisesti yhteistä toimintaa, joiden päämääränä on lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen, vaikka täysin identtistä toimintaa Vantaan Ruusuvuoren koulun toiminnan kanssa ei olekaan.

Kouluterveyskyselyn 2021 tulokset: Osallisuus Sipoossa 8. ja 9. luokissa

Kokee pystyvänsä vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä asioihin, % 74,9 % (2019 73,5%) pojista ja 65,3 % (2019 72,7%) tytöistä.

Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön, % 66,9 % (2019 72,9%) pojista ja 54,2 % (2019 67,4%) tytöistä.

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 5,9 % (2019 9,7%) pojista ja 13,7 % (2019 15,2%) tytöistä.

Kokee pystyvänsä tavoittelemaan itselle tärkeitä asioita, % 78,8 % (2019 84%) pojista ja 63,7 % (2019 67,6%) tytöistä.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta opetussuunnitelmassa

Osallisuus ja demokraattinen toiminta on tärkeä osa opetusta Sipoossa. Näitä arvoja korostetaan perusopetuksen opetussuunnitelmassa ja luokkien päivittäisessä toiminnassa. Vaikuttamiseen liittyvien asioita ja teemoja käsitellään kouluissa mm. yhteiskuntaopin opetuksessa, yrittäjyysvalinnaiskurssilla ja koulukokouksissa, joihin osallistuu koko koulun oppilaat sekä hyvinvointitunteja järjestämällä, joiden tavoitteena on saada nuorten ääni kuuluville.

Valinnaisaineiden opetus Sipoossa

Sipoossa halutaan korostaa laaja-alaista tarjontaa, joka yhdistää oppiaineita ja edistää niiden välistä yhteistyötä sekä opettajien välistä yhteistyötä. Sipoossa on haluttu panostaa valinnaisaineiden opetukseen ja sen vuoksi kunnan peruskouluissa on vuosiluokilla 7-9 valinnaisaineita 9 vvt, mikä on 3 tuntia enemmän kuin valtakunnallinen minimituntimäärä.

Valinnaisaineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista. Niitä ja niiden sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suunniteltaessa ja toteutettaessa valinnaisia aineita myös opettajien vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet voivat vaikuttaa, mitä valinnaisaineita koulussa opetetaan. Valinnaisainetarjonta voi vaihdella lukuvuosittain ja kouluittain. Valinnaisia aineita opettavat opettajat vastaavat siitä, että tavoitteista, sisältökuvauksista sekä arviointikriteereistä tiedotetaan oppilaille ja heidän huoltajilleen. Sipoon perusopetuksen opetussuunnitelma mahdollistaa oppilaiden osallisuuteen liittyvän valinnaisaineen tarjoamisen.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuustoon voi hakea kaikki 13-20 -vuotiaat sipoolaiset. Nuorisovaltuustokaudella 2019-2021 valtuusto koostui 14 sipoolaisesta nuoresta. Uusi nuorisovaltuusto valitaan joulukuussa 2021.

Poliitikkojen kummikoulut

Sipoossa on 15 peruskoulua ja 2 lukiota. Valtuustokauden 2017-2021 alussa suomenkielisen ja ruotsinkielisen jaoston jäsenille osoitettiin omat kummikoulut. Nimikkoedustajien ja kummikoulujen nimeäminen koettiin mielekkääksi toimintatavaksi, joten oli perusteltua jatkaa toimintatapaa myös uudella valtuustokaudella. Nimikkoedustajat ja kummikoulut nimettiin koulutusjaostojen kokouksissa 15.9.2021. Jäsenten tehtävänä on syventyä tarkemmin omien kummikoulujensa toimintaan, lukuvuosisuunnitelmiin, koulujen arkeen, ym. Koulutusjaostojen jäsenet toimivat pareittain ja perehtyvät kummikoulujensa nimikkoedustajina toimintaan kielirajat ylittäen. Koulut ja poliitikot voivat itse valita toimintatapojaan. Kummit toimivat tärkeänä linkkinä koulun ja päättäjien välillä.

Oppilaskunnan hallitus

Oppilaskunnan hallituksen kautta oppilaiden on mahdollista saada äänensä kuuluviin heitä koskevissa asioissa ja vaikuttaa kouluyhteisönsä kehittämiseen. Oppilaskunnan hallitus edistää niin oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä kuin vuorovaikutusta ja yhteistyötä kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä. Oppilaskuntien hallitukset voivat olla mukana, kun lasten ja nuorten ääni ja mielipiteet päätöksenteossa ovat kunnalle tai koululle tärkeää. Oppilaskuntien hallitusten näkemyksiä kuullaan mm. koulujen työ- ja lomapäivistä päätettäessä.

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää toiset huomioivaa käyttäytymistä, luoda koulun yhteishenkeä, torjua yksinäisyyttä ja lisätä nuorten osallisuutta koulussa.

Tukioppilaiden tehtävänä on parantaa oppilaiden viihtyvyyttä koulussa ja auttaa uusia oppilaita sopeutumaan kouluun ja opastaa heitä koulun käytänteisiin. Kullakin 7. luokalla on kummioppilaana 3-4 tukioppilasta. Tukioppilaat vastaavat myös taksvärkkikohteen valinnasta ja pyrkivät keksimään oppilaille mukavia tapahtumia vuoden mittaan, esimerkiksi 9. -luokkalaisten 100 päivää peruskoulua jäljellä -juhlat. Keväisin järjestetään Hyvän mielen teemaviikko sekä päättölounas 9.-luokkalaisille. Tukioppilaat valitaan maaliskuussa haastattelujen perusteella vapaaehtoisten hakijoiden joukosta.

Luottamusoppilastoiminta

Sipoonjoen yhtenäiskoulussa lukuvuoden alussa kukin luokka valitsee luottamusoppilaan ja hänen varajäsenensä. Luottamusoppilailla on seuraavia tehtäviä:

- Luottamusoppilas toimii tiedottajana ja välittäjänä oppilaiden ja opettajien ja muun henkilökunnan kesken.
- Vaalii oppilaiden oikeusturvaa.
- Toimii luokanvalvojan apuna.

- Seuraaviin tehtäviin luottamusoppilas valitsee luokasta avukseen oppilaita:
- luokkaretken ja muiden retkien valmistelu ja suunnittelu
- juhlien, myyjäisten ja muiden tapahtumien järjestely
- Pyrkii auttamaan työrauhan säilyttämisessä ja luomaan luokkahenkeä.
- Luokkien luottamusoppilaat osallistuvat oppilaskunnan hallituksen toimintaan.

Gutsy Go HUB -projekti

Syksyllä 2021 kaikissa sipoolaisissa yläkouluissa alkoi kolmivuotinen Gutsy Go HUB -projekti, joka on yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistava projekti. Gutsy Go HUB keskittyy kiusaamisen ehkäisemiseen ja yhteisöllisyyden kasvattamiseen. Oppilaiden osallisuus ja heidän tuomat ratkaisut ovat keskeisessä asemassa Gutsy Go -menetelmässä. Sipoolaiset nuoret ovat tehneet syksyn 2021 aikana yli 30 erilaista rauhantekoa, mm. järjestämällä erilaisia aktiviteetteja palvelutalojen asukkaille, päiväkotien lapsiryhmille, nuoremmille oppilaille, kuntalaisille, ym.

Vihreä Lippu -toiminta

Lukkarin koulu ja Boxby skola ovat Vihreä lippu -kouluja. Vihreä lippu innostaa lapset ja nuoret oppimaan kestävän tulevaisuuden tiedot ja taidot tekojen kautta. Lapset ja nuoret kehittävät toimintayksikkönsä arkea kestävämmäksi teema kerrallaan yhdessä opettajien ja kasvattajien kanssa. Samalla pohditaan ympäristöongelmien ratkaisuja ja omat sekä yhteiset vaikutusmahdollisuudet havainnollistuvat. Konkreettinen toiminta innostaa kestävään elämään.

Kestävän kehityksen tiimi

Sipoonjoen yhtenäiskoulussa toimii oppilasryhmä, jonka tehtävänä on auttaa koulun oppilaita kestävän kehityksen käytänteiden jalkauttamisessa sekä ylläpitää tietoisuutta ympäristövastuullisesta käyttäytymisestä. Oppilasryhmä on kaikille avoin luokka-asteesta riippumatta. Ryhmä tapaa useita kertoja lukuvuodessa ja järjestää mahdollisuuksien mukaan erilaisia aiheeseen liittyviä tempauksia.

Kaikki mukana - oppilashuollon lukuvuoden teema

Sipoon peruskouluissa oppilashuollon lukuvuoden teemana on toista vuotta peräkkäin Kaikki mukana. Teema on ajankohtainen etenkin näin covid-19-pandemian aikana, mutta se on ajankohtainen ajasta, paikasta ja yhteiskunnasta riippumatta. Teemavuoden aikana on tavoitteena oppilaiden osallisuuden ja kouluun kiinnittymisen vahvistaminen oppilaiden hoitamien vastuutehtävien kautta, jolloin oppilaat kokevat olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä. Tällaista toimintaa voivat olla mm.

- Rastis/Välkkäri-toiminta: oppilaat järjestävät välituntiohjelmia, leikkejä ja pelejä, oppilaat huolehtivat koulun pihaleikkivälineistä
- Oppilaat saavat vastuuta uusien oppilaiden vastaanottamisesta

- Sipoonlahden ”nopean toiminnan joukot” eli oppilaat hoitavat koulun pieniä korjaustöitä

Sipoonlahden koulun Nopee-tiimi

Nopee-tiimi on Sipoonlahden koulun opettajan kehittämä toimintamalli. Mukana Nopee-tiimissä on yhteensä noin 90 oppilasta (2021) ja he palvelevat yhteisissä asioissa omilla vahvuuksillaan sekä mielenkiinnon kohteillaan. Nopee-toiminta osallistaa oppilaita tehtävissä, jotka yhdistävät monialaisesti eri oppiaineita käytännön tehtävissä. Oppilaat voivat liittyä tiimeihin kiinnostuksensa mukaan. Näitä esim Nopee Ecodeco-, välitunti- ja To-Do-tiimit. Nopee-tiimi on työskennellyt myös koulun ulkopuolella yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sovitussa tehtävissä.

Sateenkaarikahvila

Sipoonjoen yhtenäiskoulussa on aloittanut syksyllä 2021 toimintansa koulukuraattorin ja opettajan yhdessä vetämä sateenkaarikahvila, joka on tarkoitettu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille ja heidän ystävilleen. Kokoontumisten tarkoituksena on tarjota nuorille turvallinen tila yhteistä keskustelua ja toimintaa varten. Nuoret voivat esimerkiksi tuoda esiin kouluarkeen liittyviä huomioitaan.

Toimeenpiteitä

Lasten ja nuorten osallistaminen ja osallisuus ovat tärkeitä aiheita ja niiden tulee olla koulun toiminnan keskiössä. Jatkuvana tavoitteena tulee olla osallisuuden lisääminen ja erilaisten osallisuustapojen kehittäminen oppilaiden toiveista lähtien. Sipoossa ja Sipoon kouluissa on useita osallisuutta lisääviä toimintoja. Oleellisen tärkeää on avata koulujen erilaisia toimintamalleja kaikille Sipoon koulujen oppilaille ja henkilöstölle. Kun toimintamallit tuodaan avoimesti kaikkien tietoisuuteen, niistä voi saada myös hyviä vinkkejä muilla kouluilla toteutettaviksi ja käyttöön otettaviksi. Kaikki toimintamallit eivät toimi yhtä hyvin kaikissa kouluissa ja on tärkeää, että oppilaat pääsevät vaikuttamaan omalla koululla toteuttavaan osallisuustoimintaan ja päättämään toimintamalleista.

Kunnassa olisi syytä edistää dialogisia toimintamalleja lasten ja nuorten sekä poliitikkojen ja virkamiesten välille, jolloin lasten ja nuorten mielipiteet tulisivat laajemmin virkamiesten ja poliitikkojen tietoisuuteen. Esimerkiksi Sipoossa voisi käynnistää valtuuston puheenjohtajan tai kunnanjohtajan kyselytunteja tai vastaavia toimenpiteitä. Nikkilän keskuspuiston suunnittelussa hyödynnettiin osallistavaa budjetointia. Tällaiseen osallistavaan budjetointiin niin koko kunnan kuin yksittäisen koulunkin osalta voitaisiin osallistaa lapsia ja nuoria.

Koulutuspalvelut sai vuosina 2018-2021 Opetushallituksen myöntämää hankerahoitusta YK:n Agenda 2030 -projektiin. Oppilaiden aktiivinen osallisuus on tärkeä osa Agenda 2030 -toiminnan toteuttamista peruskouluissa. Sipoon kunnan peruskouluissa tutustutaan kaikilla vuosiluokilla tiettyihin Agenda 2030 -tavoitteisiin. Tarkoituksena on pohtia, mitä tavoitteet tarkoittavat ja miten ne voitaisiin saavuttaa. Oppilaat oppivat arvostamaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta, kunnioittamaan kestävän kehityksen periaatteita ja heitä autetaan kasvamaan maailmankansalaisiksi.

Mikäli valtion avustuksia, joilla tuetaan oppilaiden osallisuustoimintaa, tulee haettavaksi, Sipoon koulutuspalvelut tulee hakemaan tällaista avustusta, sillä lasten ja nuorten osallistaminen ja osallisuuden lisääminen on tärkeä teema ja tavoite.

Oppilaiden aktiivisempi osallistaminen ja osallisuuden lisääminen käynnistetään keväällä 2022 ja lukuvuonna 2022-2023 tavoitteeksi asetetaan jalkauttaa osallistamistavoitteita laajemmin. Koulutuspalveluiden yhdeksi sitovaksi tavoitteeksi vuodelle 2023 tullaan ehdottamaan, että jokaisessa koulussa on yksi uusi oppilaiden osallistamisen toimintamalli. Osallisuuden lisääminen tullaan huomioimaan myös peruskoulujen lukuvuosisuunnitelmissa 2022-2023.

Esittelijä / Föredragande Opetuspäällikkö Strandström Riikka

Ehdotus / Förslag Koulutusjaosto päättää antaa seuraavan vastauksen sivistysvaliokunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle sekä valtuustolle. Oppilaiden aktiivisempi osallistaminen ja osallisuuden lisääminen käynnistetään keväällä 2022 ja lukuvuonna 2022-2023 tavoitteeksi asetetaan jalkauttaa osallistamistavoitteita laajemmin. Koulutuspalveluiden yhdeksi sitovaksi tavoitteeksi vuodelle 2023 tullaan ehdottamaan, että jokaisessa koulussa on yksi uusi oppilaiden osallistamisen toimintamalli. Osallisuuden lisääminen tullaan huomioimaan myös peruskoulujen lukuvuosisuunnitelmissa 2022-2023.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut Suomenkielinen koulutusjaosto hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.